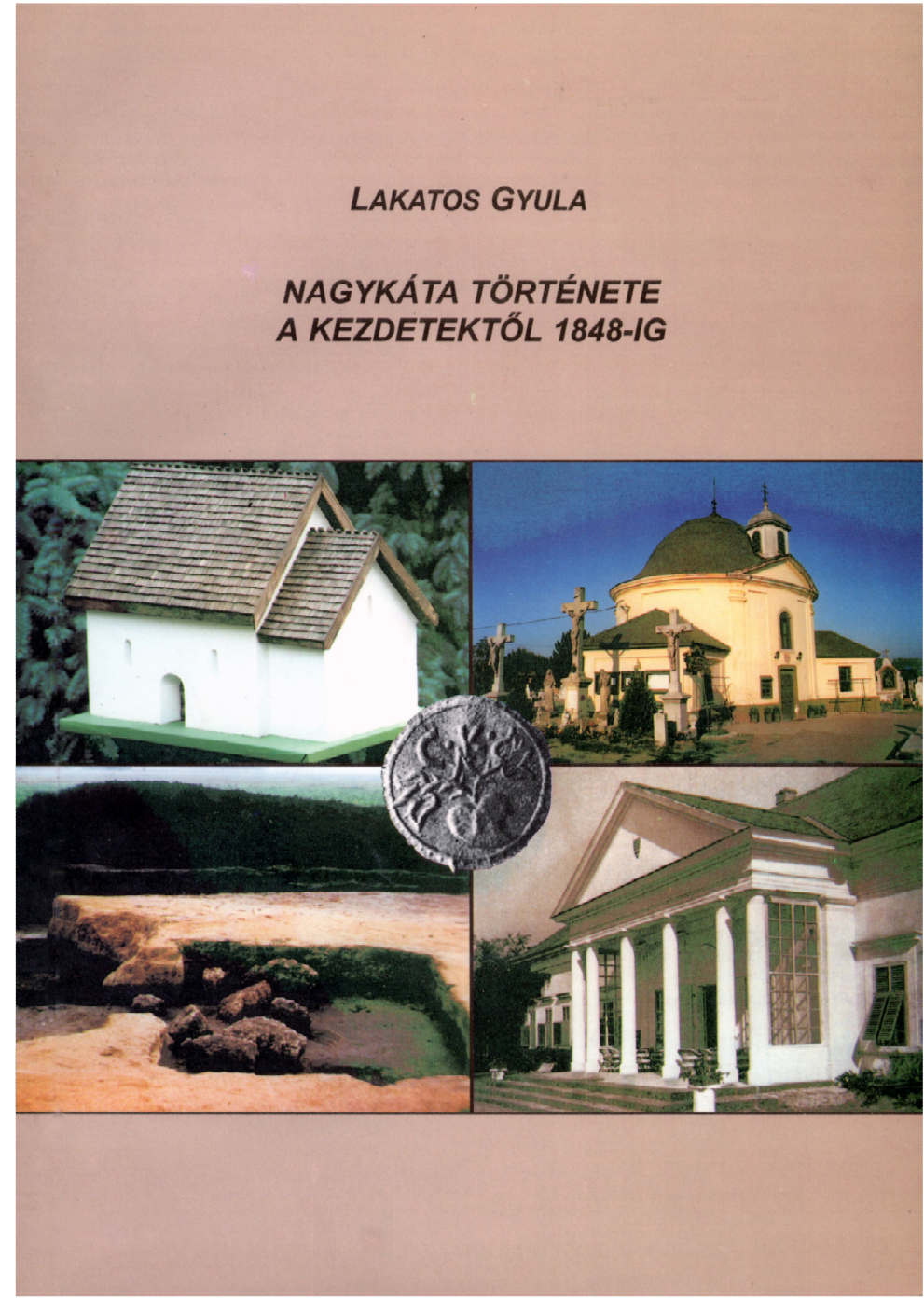

Lakatos Gyula

Lakatos Gyula tanár úr először az I.sz. Állami Általános Iskolában tanított 1959-1963 között. Ezt követően nyugdíjazásáig a Damjanich János Gimnázium történelemtanára volt 1963-tól 1991-ig. A tanítás mellett hosszú éveken át helytörténeti kutatást folytatott. 1999-ben jelent meg „Nagykátai története a kezdetektől 1848-ig” című könyve. 1999-ben Pro Urbe kitüntetésben részesült. 2010-ben Díszpolgári címet kapott.

A Káthay család kihalt, az új földbirtokos: Keglevich Miklós

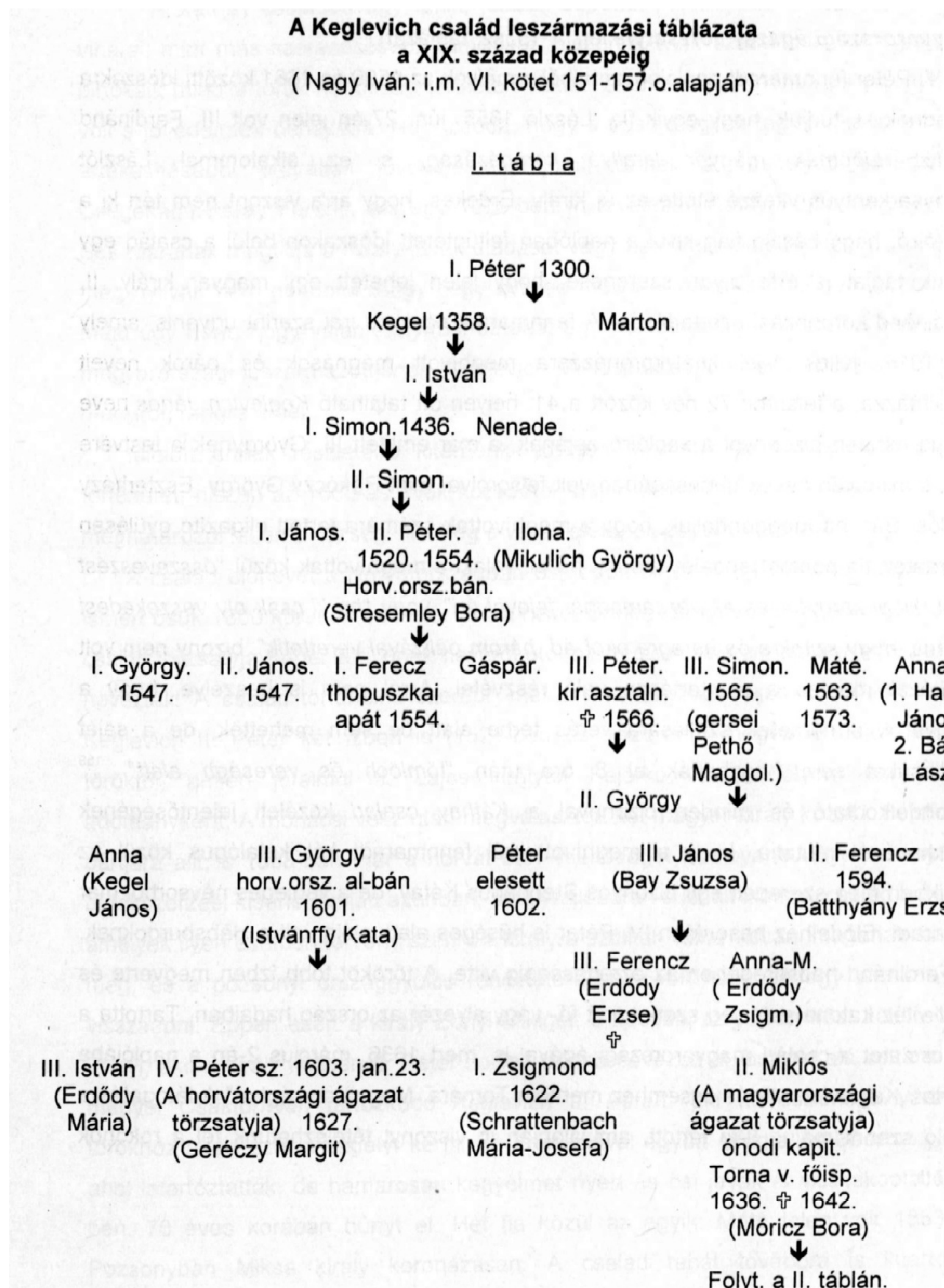
A Káthay családot, úgy tűnik, jobban sújtották a XVI-XVII. század történelmi viharai, mint más szerencsésebb famíliákat, hiszen a XVII. században a megmaradt birtokaik mind a török hódoltság területén voltak, ahonnan igen nehéz és bizonytalan volt a jövedelmek behajtása. Nem csoda, hogy a család egyes tagjai inkább a birtok értékesítéséből próbáltak jövedelemhez jutni. Ennek a veszélyét ismerte fel Csegekátai Kátay Ferenc, aki egy 1625-ben írt levelében Kátay Fülöp özvegyének, Sós Klárának megiltja a Kátay-javak eladását vagy bármiféle elidegenítését. 157 Akkor még nyilván nem gondolta, hogy négy évtized múlva ő maga is utód nélkül maradva majd úgy dönt, hogy valamennyi ősi birtokát egy horvátországi eredetű család egyik magyarországi leszármazottjának, Keglevich Miklósnak adja el, akit 1687-ben I. Lipót már grófi rangra emel.

Mielőtt ennek részleteire kitérnénk, röviden tekintsük át a Keglevich család történetét, hiszen az 1660-as évek közepétől majd háromszáz évig, egészen 1945-ig meghatározói lettek a község, illetőleg a város életének és történetének.

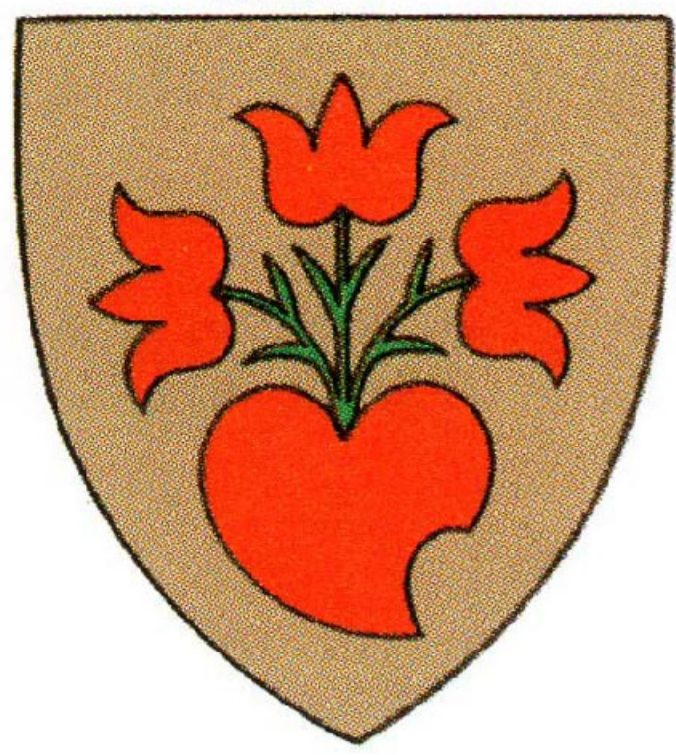
A család előnevét a Horvátországban ősi joggal birtokolt Buzin várról kapta. Első ismert ősük 1300 körül élt és Péter volt a neve. Ennek két fia volt: *Kegel* és Márton. A család törzsatyja *Kegel* lett, kinek nevéből utódait *Keglevicseknek*, azaz: *Kegel*-fiaknak nevezték. A család történelmi szerepe már a XVI. század elején kezdődött, midőn Keglevich II. Péter két ízben is (1521-ben és 1525-ben) megvédte Jajca várát a töröktől, amiért jutalmul II. Lajos királytól Fejérvár várát (Zólyom vm.) kapta adományként. A mohácsi vész után megválasztott két magyar király közül I. Ferdinánd pártjára állt, s 1538-ban már a horvát báni méltóságot is elnyerte.

A család tehát továbbra is kitartott a Habsburgok mellett, s élvezte is a dinasztia bizalmát. Így érthető, hogy II. Péter egyik unokája *III. György* 1598-ban már horvátországi al-bán, akinek *Istvánffy Katalintól* származott gyermekei közül *IV. Péter a horvátországi*, *II. Miklós* pedig a magyarországi ágazat törzsatyja lett. 158 (5. sz. táblázat)

Elődeihez hasonlóan IV. Péter is hűséges alattvalója volt a Habsburgoknak. II. Ferdinánd hadseregében az ezredességig vitte. A törököt több ízben megverte és mint vitéz katona szükség szerint volt fő- vagy alvezér az ország hadaiban. Tartotta a kapcsolatot a család magyarországi ágával is, mert 1636. március 2-án a naplójába beírta: „Keglevich Miklós öcsémhez mentem Tornára, Magyarországra.” A látogatás a napló szerint május 8-ig tartott, ami alapján jó viszonyt tételezhetünk fel a rokonok között.

Nagykátai

Válogatás hagyományőzők, helytörténészek, lokálpatrióták munkáiból, gyűjtéseiből.

Buzini gróf Keglevich Miklós Nagykatán

A magyarországi ág története *Keglevich II. Miklóssal* kezdődött, aki fiatalabb korában Bethelen Gábor erdélyi fejedelem híve volt, s még birtokadományban is részesült tőle. Magyarországra visszatérve nem véletlenül kellett 1635-ben megjelennie az úgynevezett nyolcados törvényszék előtt, amely a feudális királyi bíraskodás bizonyos ünnepek nyolcadához (Szent György: ápr. 24, és Szent Mihály: szept. 29.) kötött fóruma volt. Bizonyára sikerült tisztáznia magát, hogy nem híve I. Rákóczi Györgynek, mert 1636-ban már Ónod és Diósgyőr várkapitánya lett. Felesége, Mórincz Borbála révén pedig Torna megyei birtokhoz jutott. Élete végén már Torna vármegye főispánja, ezredes és arany sarkantyús vitéz. A család 1646-ban bárói rangot is kapott. A Káthay család örökébe lépő új földesúr, Keglevich III. Miklós atyjától nemcsak Torna megye főispáni méltóságát, az ezredesi rangot és az arany sarkantyús vitéz kitüntető címet örökölte, hanem tekintélyes vagyont is, amelyet még tovább növelt a gróf Czobor Évával 1660 őszen kötött házassága révén is. A török elleni hadjáratokban való részvételével pedig újra és újra bebizonyította a Habsburg uralkodó iránti tántoríthatatlan hűségét, amit ellenfelei több felvidéki megyében birtokainak felprédálásával „honoráltak”, sőt élete ellen is törtek, de I. Lipót úgy látszik nagyra értékelte szolgálatait, mert - mint már említettük - 1687-ben grófi rangot adományozott Keglevich (III.) Miklósnak. 161

Közben sikerült megszereznie a magvaszakadt Kátay család birtokait is. Az erről szóló megállapodást 1663. május 9-én kötötték meg az érintett felek. Ezt erősíti meg királyi adományként I. Lipót függőpecsétetes oklevele *IXXVI. kép/*, amely 1666. január 13-án kelteződött. Ebben a lényegét érintő részek latin és magyar nyelven egyaránt megfogalmazást nyertek. Az oklevél magyar nyelvű szövege ünnepélyesen kimondja, hogy „*En Czegekathay, Kathay Ferencz... szabados akaratombul*, minden kinszerítés nélkül, az Nemes Kathay familiarül, Eleimrül, Eösimrül minden ream szállot és életigh birodalmom lévő (életem végéig birokomban lévő - L.Gy.) *eörökös Alföldi Czegekáthay iaszaghomot*, akar mely Nemes Vármegyében lévőkeöt...” És itt harmincegy birtok, falu és pusztá, köztük Kőrös város felének a felsorolása következik. Kőrös után elsőnek említi meg „*Czegekátha nevő falut*,” Szenttamaskáta felét, Szentmártonkáta harmad részét, Egreskátát stb. (Boldogasszonykáta és Szentlőrincskáta már nincs a felsorolásban!)

Majd így folytatja: „...Ezekon kívül akárhol intra ambitum Regni (országhatáron belül - L.Gy.), akar mi nével nevezendő említet Kathay Józszaghoz tartozandó iokat, *Tekéntetes és Nagyságos Buzini Keglevich Miklós Eöcsém Uramnak*, eő kegyelmének Thorna Vármegyének feő Ispaniának, és az eő kegyelme hazas tarsanak *Czobor Szent Mihály, Groff Czobor Éva Aszonnak*, és fiúi...(és) leány aghon leendő maradékinak... *bizonyos summa pénzben, iure perpetuo et irrevocabili* (örökösen és visszavonhatatlanul - L.Gy.) *attam... mindennemő igassággal valamellyel én birtam...*” A latin nyelvű záradékban Szelepcsényi György esztergomi érsek a király nevében és a király függőpecsétjével és aláírásával hitelesíti a Bécsben keltezett oklevelet. 162

Az egri káptalan előtt kötött írásos megállapodás szerint a „bizonyos summa pénz” kifejezés konkrét összeget, mégpedig tíz ezer magyar forintot jelentett, amelynek „jó és elkölthető pénz” formájában történt felvételét elismeri Káthay Ferenc, de feltételül szabja meg, hogy ha ő, Káthay Ferenc előbb halna meg, feleségét, amíg az ő nevé bírja, addig az új birtokos „nem háborgatja, sőt 1260 aranyforintot kézhez ad” neki. 163

